

УДК 636:167.1

*В.С. ДІЄСПЕРОВ, доктор економічних наук,
головний науковий співробітник
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»*

Скотарство як найбільш проблемна галузь тваринництва

Постановка проблеми. Галузь скотарства зазнала великих руйнувань, більшість сільгосппідприємств уже не мають ферм, частка виробництва молока і м'яса у них знизилася до критичного рівня, а ті, які зберігають худобу, знаходяться в гіршому становищі порівняно з іншими й прискорено занепадають. Економіка таких підприємств потребує особливо ретельного аналізу. Проте, дослідження ведуться переважно на рівні районів, у розрізі організаційно-правових форм і не доходять до конкретних виробників. Гострі дискусії із земельної проблематики обминають питання нестабільності, негарантованості землекористування, що негативно позначається на стані скотарської галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом економічні дослідження скотарства зорієнтовані переважно на організацію роботи господарств населення, частка яких у цьому виробництві вимушено переважає. Однак з економічних і соціальних причин таке співвідношення поглиблює відставання вітчизняного аграрного сектора. У нечисленних публікаціях щодо даної проблеми показники з виробництва молока, вирощування худоби розглядаються відірвано від оцінки ситуації в усьому підприємстві,

погіршеної невивідністю даної продукції [2-6]. Сукупності сільгосппідприємств розглядаються без розподілу їх за структурою виробництва, яка нині є одним із головних чинників успішності господарювання. Відродження фондомісткої галузі найближчим часом не зможе привабити численних інвесторів ззовні, тому дослідники повинні звернути увагу на шукання ресурсів для розвитку скотарства у масштабах самого сільського господарства.

Мета статті – глибоко проаналізувати інформацію, яку надає статистична звітність, використати власний досвід досліджень безпосередньо на виробництві з тим, щоб виявити можливості сільгосппідприємств зі значною щільністю поголів'я худоби мати висококонкурентні результати господарювання за показниками обсягу доданої вартості та покриття виторгом усіх витрат. Завданням автора було також простежити нагромадження прибутків у підприємствах із вигіднішою структурою виробництва.

Виклад основних результатів дослідження. У розвинених економіках скотарство стає провідним аграрним виробництвом. Заможне суспільство формує попит на вартісні продукти з нагромадженою доданою вартістю. Скотарство дає змогу продуктивно використати природні й людські ресурси села.

© В.С. Дієсперов, 2016

Без гною не зберегти родючий потенціал сільгоспугідь.

Водночас визначальна аграрна галузь гостро сприймає виклики часу. Технологічний прогрес запропонував рішення, які багаторазово підвищують продуктивність праці в трудомісткому скотарстві та кормовиробництві. Їх запровадження вимагає значних масштабів виробництва. Однак маємо масове зруйнування ферм, у яких було матеріалізовано величезні ресурси і працю кількох поколінь – найболючіший наслідок безвідповідальних реформувальних і паювань землі та майна.

Тоді як у прогресуючих економіках концентрували й переоснащували виробництво, наше громадське тваринництво роздрібнювали, проїдали, деіндустріалізували. Здрібнілі занепали ферми збереглися у меншій частині сільгосппідприємств, а раніше худоба була обов'язковою для всіх господарств із більш – менш значними площами угідь.

У 2014 році 77,5 % поголів'я корів зосереджувалося в господарствах населення. Для порівняння – в Білорусі у підприємствах виробляли – 92,3 % молока, у фермерів – 0,2 і тільки 7,5 % – у населення. Прикро, що й у наукових дискусіях, і в практиці управління скотарська проблематика зосереджується на сімейному господарюванні. В ситуації, що склалася, воно вимагає всебічної підтримки, але ніяк не може бути альтернативою сучасному індустріальному виробництву. Увага таким чином відволікається від загрози повної неспроможності вітчизняного скотарства. Внаслідок зубожіння населення продукція галузі стала для багатьох недоступною. При тому, що виробництво в країні лише наполовину задовольняє потребу, розраховану на повноцінне харчування населення країни, молочна промисловість унаслідок втрати російського ринку змушена шукати нових зарубіжних споживачів. А якщо добробут народу досягне пристойного рівня, доведеться закуповувати молоко в Польщі та Білорусі.

Скотарство в дрібних господарствах населення безперспективне і в економічному, й у соціальному плані. У динамічній ринковій економіці не може бути конкурентним виробництво з маломеханізованою технологією, з низькою продуктивністю праці. Пропаговані

сімейні ферми, молочні кооперативи питання не вирішують і не одержують селянської підтримки. Поголів'я худоби в населення неухильно зменшується, й особливо швидко там, де селянам легше влаштуватися на дохіднішу, легшу, перспективну роботу. Утримання худоби в особистому господарстві вимагає безперервного нагляду за нею без вихідних, відпусток. Із великими труднощами вдається забезпечити худобу кормами. Корова тепер припадає в середньому на 8 – 9 сільських дворів, а часто й на значно більше. При такій розосередженості поголів'я важко формувати череди для випасання. Великих витрат вимагає збір молока у нечисленних власників корів. Продукція молочної промисловості здорожується внаслідок скорочення і віддаленості сировинної бази. Коли в селі корів залишається зовсім мало, все молоко розходить між сусідами й родичами чи кустарно переробляється на м'які сири і сметану. Ще гірші перспективи з вирощування молодняку. Його поголів'я в господарствах населення зменшується прискорено. Телят забивають, бо їхній приріст не покриває навіть вартості випоєного молока.

Альтернативи великому скотарству немає, а без нього наше сільське господарство малопроодуктивне. Потрібно споруджувати сучасні об'єкти. Вони з'являються то тут, то там, але рідко. Створення сучасного скотарства вимагає великих коштів, і, що не менш значимо, також часу. Нинішню ситуацію слід розглядати саме як таку проблему.

У таблиці 1 показано динаміку скотарства протягом чверті століття. Наприкінці 80-х років умовна голова худоби (корова – 1, молодняку – 0,4) припадала в середньому на 3,2 га сільгоспугідь. Худоби було багато, але при нерозумній аграрній політиці тваринництво утримувалося впроголодь. За низької продуктивності не могло бути значної ефективності. Споживання тваринницької продукції однак при загальному низькому життєвому рівні радянського народу підтримувалося вищими за собівартість закупівельними цінами і заниженими роздрібними. Після катастрофічного спаду в 90-ті роки тваринництво стабілізується, але залишається занедбаним. Позитивним можна визнати тільки зростання продуктивності худоби.

1. Динаміка виробництва продукції скотарства в підприємствах Київської області

Показник	Рік							
	1990	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Поголів'я корів на 1000 га, гол.	164,2	92,7	49,8	28,9	28,4	28,2	27,3	28,6
Річний надій на корову, кг	2919	1501	2939	3990	4124	4598	4849	5060
Виробництво молока на 1000 га, ц	4794	1392	1464	1152	1173	12,9	1326	1447
Рентабельність виробництва молока, %	32,4	-5,9	12,2	17,8	18,5	2,3	13,6	11,0
Поголів'я на вирощуванні на 1000 га, гол.	366,6	140,7	100,3	53,4	50,2	48,4	47,7	43,4
Середньодобовий приріст, г	446	286	373	436	451	477	472	514
Продукція вирощування на 1000 га, ц	592	147	137	85	83	84	82	81
Рентабельність вирощування худоби, %	18,3	-43,8	-25,0	-35,9	-24,8	-29,5	-43,3	-35,9

Джерело: Статистичні форми №50-сг.

Масштаби скорочення тваринницького виробництва на різних територіях далеко не однакові й залежали вони, насамперед, від землезабезпеченості (при високій вигідно відмовитися від худоби взагалі) та умов працевлаштування місцевого населення. Тому тваринництво найбільш зруйноване біля великих міст і на багатоземельних степових територіях. У підприємствах Запорізької області умовна голова великої рогатої худоби припадала в середньому на 70,5 га угідь, в Одеській – на 69,9 га, у Херсонській – на 72,6 га, тоді як у Волинській – на 7,2 га, Черкаській – 10,3 га, Київській – 10,9 га, Полтавській – 11,3 га.

Ситуація з тваринництвом у підприємствах різниться кардинально, при аналізі бажано доходити до кожного окремо. З урахуванням цього було розроблено масив інформації Київської області за формою 50-сг. Вибір даного регіону пояснюється відносно більшою насиченістю худобою, різноманітними територіями (лісостепові, поліські, пристоличні), порівняно вищою інтенсивністю за показником доданої вартості на гектар угідь (третє місце після двох західних областей). У безадресному масиві інформації форми підприємства були пронумеровані, всього за 2014 рік відзвітувалися 544.

При загальній площі 966,2 тис. га угідь зовсім не мали скотарства 410 підприємств з 471,0 тис. га. Усе поголів'я по області – 64635 корів і 60142 молодняку (невиправдано мала його частка). Для подальшого аналізу взято 93 підприємства, в яких площа угідь на умовну голову не перевищувала 10 га. Вони мали 88692 умовні голови – у середньому одна на 3,66 га. Крім того, в 41 підприємстві розміщувалося 16,9 % по-

голів'я при середній щільності 21,84 га на умовну голову. Вважаємо, що в таких підприємствах суттєвої ролі в їх економіці скотарство не мало.

За офіційним показником рентабельність, розрахована за реалізованою частиною продукції, у підприємствах країни становила по молоку 11,0 %, по вирощуванню худоби мінус 35,9 %, разом мінус 3,8 %. Це значно гірше, як по всьому аграрному виробництву підприємств. Але не тільки такими показниками слід оцінювати вигідність заняття скотарством. За використовувану землю підприємству нараховують земельні податки та орендну плату. Для годівлі худоби доводиться відводити велику частку угідь, на яких можна було б виростити кон'юнктурно вигідні зернові та олійні культури, позбувшись клопіткого, обтяжливого і не вигідного тваринництва. Чим вища насиченість худобою, тим складніша ситуація сільгоспвиробника. Практика це масово підтверджує. Економіка підприємств із худобою з року в рік нагромаджує тягар не вигідної спеціалізації. Підприємства зі скотарством не можуть конкурувати з іншими, однаково оплачувати працю й оренду землі, здійснювати відтворення виробництва. У результаті вони втрачають угіддя, нерідко стають привабливими об'єктами для рейдерських захоплень.

Результативність діяльності підприємств у 2014 році оцінюємо двома головними критеріями: окупністю усіх витрат виторгом від реалізації та одержаною доданою вартістю з розрахунку на 1 га сільгоспугідь. Прямі витрати в рослинництві й тваринництві за календарний рік із 1 січня по 31 грудня беремо в розділі 2 форми 50-сг. До них додаються накладні витрати, які в розділі 1 обчислю-

ються різницею між повною і виробничою собівартістю реалізованої продукції. Із суми прямих витрат у рослинництві та тваринництві виключається повторний рахунок по кормах власного виробництва й інших врахованих у формі продуктах.

У 93-х підприємствах області зі значним скотарством дуже різні обсяги виробництва і результативні показники ефективності. У 42-х підприємствах усі витрати перекривалися виторгом, 34 – покривали витрати на 80-100%, а 17 – ще менше. У 24-х підприємствах додана вартість визначилася мінусовим значенням, до 3000 грн на гектар її одержали 42 підприємства, більше 27, які майже всі мали позитивну рентабельність. По всіх підприємствах області цей показник становив 1722 грн. Більше 2000 грн разом із додатною рентабельністю мали 28 підприємств. І мінусова додана вартість, та неповне відшкодування витрат визначилися по 25 підприємствах.

Більший інтерес являє собою практика підприємств із кращими результатами. У таблицях 2-4 представлено 15 підприємств із прибутковістю по всьому аграрному виробництву й доданою вартістю на гектар понад 4000 грн. Сюди потрапили підприємства з різною площею і дуже різним співвідношенням рослинницького та тваринницького виробництва за сумою виторгу. Не в усіх рентабельне скотарство, але в трьох воно прибутковіше, ніж інша частина виробницт-

ва. Особливу ефективність показало підприємство № 116 при тому, що тут дуже висока щільність худоби й низька частка вигідного рослинницького виробництва. Показово, що повного покриття витрат досягнуто в усіх трьох підприємствах з площею угідь до 1000 га (табл.2).

Виробництво молока – потенційно вигідніша велика галузь, оскільки продукція реалізується щоденно, невідкладно, а можливість покривати витрати виторгом доведена масовою практикою. Різниця в собівартості молока істотна (табл.3), на що, звичайно, є об'єктивні та суб'єктивні причини. Водночас помічаємо випадкові чи навмисні неточності в показниках статистичної форми. Завжди менш достовірними бувають дані по виробництвах малого розміру. Викликає сумнів надій у підприємстві № 54. Оскільки молоко реалізується відразу, виробничі собівартості одиниці виробленої й реалізованої продукції повинні збігатися, як це і є в більшості звітів. Однак у підприємстві № 2 другий показник перевищує перший на 30 %, у № 10 – на 22, у № 54 – на 19, а в № 141 – менший на 14 %, й у цьому простежується маніпулювання показником офіційної рентабельності – з певних мотивів вона занижується або завищується. Велика різниця в накладних витратах – перевищення повної собівартості молока над виробничою в підприємствах становило від 5 до 25%.

2. Ефективність діяльності підприємств Київської області зі скотарством

№	Площа с.-г. угідь, га	Рослинництво до тваринництва за виторгом	Площа с.-г. угідь на умовну голову ВРХ, га	Покриття витрат у скотарстві, %	Покриття витрат у с.г., %	Офіційна рентабельність, %	Прибуток, тис. грн	Додана вартість, тис. грн	Додана вартість на 1 га, грн
2	2123	1,80	3,44	85	109,2	17,6	380	9313	4387
10	2194	3,89	5,63	87	136,1	5,8	6209	9667	4406
32	4215	4,79	4,80	89	149,6	59,7	19848	29589	7020
42	1340	2,04	4,45	91	118,5	31,2	1827	5607	4184
47	4091	2,95	3,99	140	129,5	34,9	10444	17143	4190
54	1343	5,39	6,64	101	158,8	72,6	11940	13186	9818
60	3376	3,00	3,57	83	122,9	3,8	6174	16797	4975
75	2047	0,27	1,71	87	119,4	-3,6	3422	9373	4578
116	2631	0,33	1,70	135	129,9	34,9	10298	21536	8185
127	866	0,26	1,24	111	206,6	12,2	10652	13525	15618
141	398	9,87	6,34	100	140,6	54,6	2059	3204	8050

143	1274	3,17	5,06	121	126,0	54,0	3045	6755	5303
144	964	0,48	2,27	98	114,0	4,5	1334	5219	5414
365	612	3,73	8,90	100	135,7	14,8	1737	2539	4148
455	1901	2,65	4,16	143	108,1	69,1	770	3845	4022

Джерело: Статистичні форми №50-сг.

3. Ефективність виробництва молока в підприємствах Київської області

№	Поголів'я корів	Надій на корову, кг	Собівартість 1 ц, грн	Реалізаційна ціна, грн/ц	Покриття витрат, %
2	375	6868	264,2	368	97,4
10	270	5800	269,8	332	90,2
32	615	5088	274,0	346	108,6
42	180	5114	308,9	338	103,2
47	700	4603	209,1	338	153,3
54	91	11051	248,6	327	118,2
60	460	6315	398,9	355	88,1
75	680	8167	373,1	377	94,1
116	925	9882	189,2	372	174,4
127	514	7716	284,4	372	124,7
141	26	6912	349,5	320	100,0
143	160	6459	244,7	340	153,7
144	287	8238	340,0	392	111,3
365	60	6657	326,8	355	101,6
455	300	4650	168,0	314	172,2
Україна	550559	5060	294,2	364	111,0

Джерело: Статистичні форми №50-сг.

Складніше з розрахунками по вирощуванню худоби. Тут протилежно до невідкладного відшкодування витрат по молоку одержувати вигоду доводиться нешвидко, оскільки цикл виробництва триває щонайменше два роки. На показники ефективності вирощування значно впливають відношення виробленої та проданої цього ж року продукції, а також собівартість вирощування в даному й попередніх роках (табл.4). Реалізація продукції в більшості випадків, як і в цілому по країні, перевищує вирощування – худоби стає все менше. З року в рік виробництво

здорожується й реалізаційна собівартість здебільшого виявляється нижчою, бо вирощена в попередні роки продукція була дешевшою. Щоб наблизитися до нинішніх реалій, слід було б раніше одержану продукцію дооцінювати, і тоді ще наочніше виявиться збитковість виробництва яловичини. Проблему даного виробництва потрібно розв'язувати створенням спеціалізованих ферм із сучасною технологією. При великому поголів'ї значення тривалості циклу вирощування худоби долатиметься частішим зніманням її партій з відгодівлі.

4. Ефективність вирощування великої рогатої худоби в підприємствах Київської області

№	Поголів'я, гол.	Продукція на середньорічну голову, кг	Реалізована продукція до вирощеної, %	Собівартість продукції, грн/ц		Реалізаційна ціна, грн/ц	Покриття витрат, %
				вирощеної	реалізованої		
2	604	160	160,7	3724	2012	1198	0,541
10	299	185	93,3	2791	1464	10,99	0,672
32	657	193	96,8	2717	2256	962	0,506
42	302	195	100,3	2544	2544	1138	0,459
47	812	149	77,7	1501	1376	1234	0,852
54	278	121	165,2	1298	1205	1211	0,766
60	1217	108	81,6	1599	1435	1213	0,826
75	1290	189	113,2	2439	1854	1309	0,658

116	1567	224	104,3	2441	2441	1513	0,585
127	464	175	83,7	652	1257	917	0,699
141	92	191	170,2	1702	956	1000	1,000
143	229	221	102,0	2480	1864	1261	0,676
144	344	106	183,2	3157	1614	662	0,396
365	22	209	232,6	1504	1309	1090	0,779
455	392	180	86,5	1458	1459	1263	0,799
Україна	790347	188	118,2	2352	1880	1365	0,641

Джерело: Статистичні форми №50-сг.

Резерви підвищення ефективності, звичайно, є в кожному підприємстві та кожній галузі. У тваринництві найзначнішу користь тепер дає зростання продуктивності поголів'я. Можна очікувати вигоди від поступової концентрації виробництва, бо здебільшого нинішні ферми замалі для раціонального використання сучасних технологій. Рішуче піднесення ефективності мають забезпечувати вагомні інвестиції. Але таких вкладень потребує вся економіка, і тваринництво для інвесторів – галузь не із найбільше привабливих. Особливо тому, що повернення коштів доводиться чекати довго. Вишукуючи всі можливі джерела залучення великого вітчизняного й зарубіжного капіталу, необхідно шукати реальніші ресурси в самому сільському господарстві. У його межах необхідно вирівнювати дохідність різних виробництв. Тому розглядати скотарство слід паралельно з іншими галузями.

У рослинництві можливості вигідного господарювання безумовно кращі, тим більше в домінуючих тепер високомеханізованих виробництвах, продукція яких (зерно, олія) вийшла на міжнародні ринки. Однак зведення діяльності сільгоспідприємства до рільництва, як це склалося донині, неперспективне, зокрема, з погляду збереження села, а отже, й раціонального використання природного потенціалу величезних сільських територій. Поєднання у підприємстві землеробської та тваринницької діяльності – найбільше природна для України організація сільського господарства. Частина доходів від рослинницьких галузей доцільно переспрямувати для допомоги скотарству.

Про серйозні інвестиції в розвиток різних виробництв реально ставити питання підприємствам з високими прибутками. Розглядаємо ті, які в 2014 році мали більше як по 10 млн грн прибутків. Таких виявилось

36. Крім того, ще 28 підприємств мали по 5-10 млн грн прибутку. Відбулася величезна диференціація підприємств за розмірами прибутків і збитків. При майже півмільярдній сумі збитків по всіх підприємствах області ці 36 мали прибутки, що перевищили півтора мільярда гривень. Із 544 підприємств в області 306 були рентабельними, але менша частина – інші нагромадили величезні суми збитків.

Із підприємств з великими прибутками 26 мали виразно рослинницьку спеціалізацію, 10 – тваринницьку. У 12 підприємствах не було ніякого тваринництва, 24 – не мали скотарства. У підприємствах рослинницького напрямку одержано по 5107 грн доданої вартості на гектар, що можна вважати рубежем для підприємств без тваринництва.

Найбільший прибутки одержують у промисловому птахівництві, у виділеній групі його мали три підприємства. У двох птахівництво було єдиним виробництвом. Виділяються два підприємства. У №348 із більш як чотиримільйонним поголів'ям одержали 613 млн прибутку, виторг перевищив витрати по яйцях – в 1,3, на молодняку – в 4,6 рази. Підприємство № 249 з приблизно таким же птахопоголів'ям мало ще значну площу 5312 га сільгоспугідь. Одержало 301 млн прибутку, витрати в рослинництві покривалися на 244 %, у птахівництві на 257 %, при цьому самим підприємством реалізували тільки 82 ц птиці з вирощених 72326 ц.

У шести підприємствах великі прибутки одержано завдяки свинарству, в якому мали від 6277 до 36393 гол. У підприємстві № 277 з найбільшим поголів'ям і невисокими приростами витрати в свинарстві покривалися виторгом на 121 %. Найбільше прибутку – 30,0 млн грн мало підприємство № 480, де виторг у свинарстві перевищив повну собівартість на 39,8 %.

Отже, в Україні з великим виробництвом зерна найраціональніше його використання в птахівництві та свинарстві, де висока окупність витрат поєднується зі швидким оборотом коштів. У названих підприємствах № 249 і № 348 сільськогосподарське виробництво забезпечило відповідно 1392 та 1161 робочі місця, одержано доданої вартості 373,5 і 641,6 млн грн.

У таблиці 5 зіставлено результати виробництва різних сукупностей підприємств області. Всі вони поділені на ті, що зберегли вагоме скотарство, й інші. Крім того, виділено 36 підприємств із прибутками понад 10 млн грн.

5. Додана вартість і прибуток у підприємствах Київської області

Показник	Усі підприємства	Із площею с.-г. угідь на голову до 10 га	Інші	З-понад 10 млн грн прибутками
Кількість підприємств	544	93	451	36
Площа сільськогосподарських угідь, тис. га	966,2	166,4	799,8	138,3
Середня площа угідь у підприємстві, га	1776	1789	1774	3842
Працівники в рослинництві й тваринництві, осіб	35188	8364	26824	5629
Площа угідь на працівника, га	27,5	19,9	29,8	24,6
Додана вартість, млн грн	1663,4	236,7	1439,7	1855,3
на 1 га угідь, грн	1722	1344	1800	13412
на працівника, тис. грн	47,3	26,7	53,7	329,6
Прибуток, млн грн	-479,7	-223,7	-256,0	1548,0
на 1 га, грн	-496	-1344	-320	11190

Джерело: Статистичні форми №50-сг.

У даному разі, щоб вирівняти рентабельність, треба було б перемістити 141 млн грн на користь групи із 93 підприємств, що на гектар в інших становить 116 грн. Такі переміщення можна зробити в основному методами податкової політики. Так, у 2014 році в Кагарлицькому районі плата за землю юридичних осіб становила 84 грн з гектара сільгоспугідь. Іншим засобом могло б бути введення податку за відсутні робочі місця, який заохочував би інтенсифікацію структури виробництва. З таблиці видно, що в підприємствах зі значним скотарством на працівника припадало на третину менше сільгоспугідь, ніж в інших. Що ж до державної підтримки, то у тваринництві підприємств області вона становила лише 4,8 % до виробничих витрат.

Скотарство – землемістке виробництво, його ведення повинно гарантуватися стабільністю землекористування. Така стабільність була, коли господарство мало державний акт на

Результати дуже різні. Підприємства зі збереженим скотарством порівняно з іншими втрачають на прибутковості більше як по тисячі гривень на гектарі. Невелика група господарств на фоні загальної збитковості зосередила великі прибутки. Очевидно, що значна частина з цієї суми могла б бути спрямована на відновлення скотарства на певних територіях. Скотарство – єдина з великих аграрних галузей (ще є порівняно невеликі – вівчарство, льонарство, хмільництво), куди потрібно перерозподіляти кошти в межах одержаних усіма сільськогосподарськими підприємствами.

безстрокове землекористування. Зовсім інша ситуація тепер, коли стосовно підприємства вона поставлена у залежність від численних орендодавців. У разі введення купівлі-продажу сільгоспугідь насамперед втрачуть їх ті, хто зберігає маловигідне скотарство, і через це виявиться неспроможним стати покупцем на земельному ринку. Торгівля землею, яка настирливо протягується великим капіталом, становить не тільки загрозу суверенітету країни, соціально несправедлива, а й економічно шкідлива, оскільки спрямовуватиме розвиток аж ніяк не в суспільно корисному напрямі. Кошти необхідно вкладати в розширення і модернізацію виробництва, а не заривати в землю.

На нинішній час аграрна політика не заохочує, а відштовхує від зайняття скотарством. Є однак ресурс, який у час навколосельських змагань може бути використаний для заохочення припливу капіталу в тваринництво надійним землекористуванням. Це

угіддя підприємств із державною формою власності, які працюють неефективно, малоінтенсивно. Їх пропонують якнайшвидше приватизувати, продати, нехтуючи уроками з дотеперішніх приватизацій. Земельні масиви таких підприємств стали б надійною базою для створення сучасних скотарських комплексів із повноцінною кормовою базою.

Висновки. Потенціал вітчизняного сільськогосподарського виробництва буде раціонально використаний за умови створення великого сучасного скотарства. Занепад галяузі зумовлений тим, що протягом багатьох років підприємства, які його зберегли, знаходяться у значно гіршій економічній ситуації та втрачають на прибутковості близько

тисячі гривень на гектар сільгоспугідь. Але й при цьому низка підприємств при раціональній організації скотарства і всього виробництва одержують у 2-4 рази більше доданої вартості на одиницю площі, водночас повністю перекриваючи витрати виторгом від реалізації продукції. Вкрай необхідне залучення в скотарство великих інвестицій. Водночас значні кошти можуть бути одержані в самому аграрному виробництві, де частина підприємств з іншими спеціалізаціями одержує багатомільйонні прибутки. Визначальною причиною занепаду скотарства є нестабільність, негарантованість землекористування. Введення купівлі-продажу сільгоспугідь поставить виробників молока й яловичини у ще гірше становище.

Список використаних джерел

1. Форми № 50 ст "Основні економічні показники сільськогосподарських підприємств" з підприємств Київської області.
2. Гуторов О.І. Економічні засади прибуткового виробництва молока в аграрних підприємствах / О.І. Гуторов. – Х.: Точка, 2013. – 490 с.
3. Месель-Веселяк В.Я. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / В.Я. Месель-Веселяк. – К: ННЦ ІАЕ, 2004. – 198 с.
4. Місюк М.В. Ринок продукції скотарства / М.В. Місюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 330 с.
5. Рыжков В.Г. Эффективность производства говядины / В.Г. Рыжков. – Х., 1998. – 146 с.
6. Шиян Н.І. Організаційно-економічний механізм формування прибуткового виробництва продукції скотарства / Н.І. Шиян. – Х.: КП Міськдрук, 2011. – 288 с.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2015 р.

*

UDS 346.54

*H.F. MAZUR, candidate of economic sciences, associate professor (docent),
competitor for doctor's degree
National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics"*

Stimulation and its role in market economy regulation mechanism

Scientific problem. Development of a competitive economic mechanism of economics functioning of the economy and businesses depends on a number of state regulatory systems and market positioning which include in particular the mechanism of stimulation. In turn, and thus, the development of market economy

mechanism and its components depends on various kinds of incentives that are derived from the policy of the state and self-regulatory functions of the market. Thus, participants of market exchange (enterprises, industries, workers) affected states, legislation, market and its institutions, and other entities that should be considered including incentives. It has formed historically, that's why the research preferences are quite motivated the need to deepen the

© H.F. Mazur, 2016